

Pla d'estudis 1992
Llicenciatura en Sociologia

21080 - SOCIOLOGIA DE L'EMPRESA
(6 crèdits)

Professor: Andreu Lope

2n quadrimestre

Curs 1997/98

FACULTAT DE CIÈNCIES POLÍTiques I DE SOCIOLOGIA

S O C I O L O G I A   D E   L ' E M P R E S A

-Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia
-Curs: 1997-1998   -Segón semestre (6 crèdits)   -Codi: 21080
-Professor: Andreu Lope

.....

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

L'assignatura complementa i tracta en el terreny de l'empresa els continguts, més generalistes i globalitzadors, d'altres dues assignatures de l'itinerari: Sociologia del Treball i Sociologia de les Organitzacions. Així, vol fer conèixer les línies d'actuació que segueixen avui les empreses, tant en la seva vessant productiva com en els mecanismes d'organització del treball i de gestió de la mà d'obra. Pretén, també, vincular aquesta actuació amb les perspectives teòriques sobre organització que, a l'empresa, donen sentit a les esmentades actuacions. Amb aixó, es vol cobrir un objectiu prioritari: conèixer els fonaments teòrics que sustenten l'anàlisi dels canvis al món de l'empresa i del treball i, especialment, presentar dades i experiències per contrastar aquestes anàlisis amb la realitat empresarial.

AVALUACIO: Durant el curs es realitzarà un treball pràctic (en grup) que tindrà una incidència del 30% sobre la nota final. El 70% d'aquesta nota derivarà d'una prova escrita individual. La participació a les classes (amb exposició i discussió de textos) influirà positivament sobre la nota final.

BIBLIOGRAFIA: En el programa s'hi detalla bibliografia específica per cada tema. A l'abordar-los es facilitarà material en forma de fotocopies per cadascun d'ells. Com a textos orientatius del conjunt del temari es recomanen:

- FINKEL, L. (1994): La organización social del trabajo, Madrid, Pirámide.
- LUCAS, A. (dir.) (1994): Sociología para la empresa, Madrid, McGraw Hill.

P R O G R A M A

TEMA I

L'ANALISI SOCIOLOGIC DE L'EMPRESA.

- Origen, evolució i objecte de la Sociologia Industrial. La Sociologia de l'Empresa.
- L'empresa com a organització i institució social.
- L'empresa com a sistema obert. Els principals elements de l'entorn i la seva incidència sobre l'empresa.
- L'anàlisi de l'empresa i de les relacions socials en el seu interior: consens i conflicte en les relacions de treball.

Bibliografia:

- EDWARDS, P.K. (1990): El conflicto en el trabajo. Un análisis materialista de las relaciones laborales en la empresa, Madrid, Ministerio de Trabajo.
- GARMENDIA, J.A. (1987): "La empresa como organización e institución", a Garmendia, J.A. i d'altres: Sociología industrial y de la empresa, Madrid, Aguilar.
- GARMENDIA, J.A. i PARRA, F. (1993): Sociología Industrial y de los Recursos Humanos, Madrid, Tauros.
- HYMAN, R. (1981): Relaciones industriales, Madrid, Blume.

TEMA II

LES ACTUALS ESTRATEGIES EMPRESARIALS DAVANT ELS REQUERIMENTS DE L'ENTORN.

- La crisi del model taylorista-fordista: causes i efectes sobre l'activitat empresarial.
- Recomposició del procés productiu i estratègies de flexibilització.
- Formes de flexibilitat: flexibilitat interna i externa.
- La innovació tecnològica com a factor de flexibilitat i de transformacions al treball i a l'organització de l'empresa.
- Noves estratègies empresarials i nous mètodes de producció. Descentralització productiva i redescobriments de la petita empresa. Estratègies de xarxes, districtes industrials i divisió del treball entre empreses.
- Especialització flexible i toyotisme ("lean production"): paradigmes d'actuació empresarial alternatius al fordisme?

Bibliografia:

- AAVV (1991): "¿Neofordismo o especialización flexible?", a Sociología del Trabajo (monogràfic, extra)
- CORIAT, B. (1983): El taller y el cronómetro, Madrid, Siglo XXI.
- CORIAT, B. (1994): Pensar al revés, Madrid, Siglo XXI.
- HARRISON, B. (1997), La empresa que viene, Barcelona, Paidós.
- HYMAN, R. i STREECK, W. (1993): Nuevas tecnologías y relaciones industriales, Madrid, Ministerio de Trabajo.
- KERN, H. i SCUMANN, M. (1989): El fin de la división del trabajo, Madrid, Ministerio de Trabajo.
- OCDE (1987): Flexibilidad y mercado de trabajo, Madrid, Ministerio de Trabajo.
- OHNO, T. (1991): El sistema de producción Toyota, Barcelona, Gestión 2.000.
- PIORE, M. y SABEL, CH. (1990): La segunda ruptura industrial, Madrid, Alianza.
- REGINI, M. (comp.) (1988): La sfida della flessibilità, Milan, Franco Angeli.
- RIFKIN, J. (1996): El fin del trabajo, Barcelona, Paidós.
- WOOD, S. (1989): The transformation of work, Londres, Unwin Hyman.

TEMA III

ESTRATEGIES EMPRESARIALS I NOVES FORMES D'ORGANITZACIO DEL TREBALL I DE GESTIO DE LA MA D'OBRA

- Les noves formes d'organització del treball: ampliació i enriquiment de les tasques, mobilitat funcional, treball en grup, cercles de qualitat, etc. Experiències i límits.
- Les noves formes de gestió de la mà d'obra. El model "orgànic" i la revalorització dels recursos humans.
- Qualitat, innovació tecnològica i implicació en el treball.
- Les noves necessitats de qualificació en el treball.
- El debat sobre qualificació/desqualificació del treball. La importància de la formació a l'empresa.

Bibliografia:

- AAVV (1990): Nuevas Tendencias de Gestión de Recursos Humanos, Bilbao, Universidad de Deusto.
- CACACE, N. (1996): Nuevas profesiones y empleo en el cambio de siglo, Bilbao, Ed. Deusto.
- CASTILLO, J.J. (comp.) (1988): Las nuevas formas de organización del trabajo, Madrid, Ministerio de Trabajo.
- CASTILLO, J.J. (1991): La automatización y el futuro del trabajo, Madrid, Ministerio de Trabajo.
- CORIAT, B. (1993): El taller y el robot, Madrid, Siglo XXI.
- FEDERACION MINEROMETALURGICA DE CCOO (1994): Proyecto Comett: Cambio tecnológico y organización del trabajo en la industria del automóvil. El caso español, Madrid.
- GRUP D'ESTUDIOS SOCIOLOGICS SOBRE LA VIDA QUOTIDIANA I EL TREBALL ("QUIT") (1997): Economía, Trabajo y Empresa, Madrid, Consejo Económico y Social.
- LOPE, A. (1996): Innovación tecnológica y cualificación: la polarización de las cualificaciones en la empresa, Madrid, Consejo Económico y Social.
- LOPE, A i MARTIN, A. (1993): "Cambio técnico y recualificación: Formación y adquisición de las cualificaciones en la empresa. Un estudio de casos", a Sociología del Trabajo nº 19.
- MARTIN, A. (1995): Flexibilidad y relaciones laborales: estrategias empresariales y acción sindical, Madrid, Consejo Económico y Social.
- WATSON, T. (1995): Trabajo y sociedad, Barcelona, Hacer.

TEMA IV

ELS SUPORTS TEORICS DELS CANVIS EN L'ORGANITZACIO I EN LA GESTIO: PERSPECTIVES SOBRE ORGANITZACIO I EMPRESA

- L'"Organització Científica del Treball" com a suport del model "mecànic" taylorista-fordista.
- L'escola de les "Relacions Humanes": crítica o complement al taylorisme?. La vessant formal i informal de l'organització.
- Els models de la motivació en el treball.
- Els suports del model "orgànic": La perspectiva socio-tècnica i els models estructuralistes.
- Les tendències cap a una organització implicadora, participativa i flexible.

Bibliografia:

- AMBLARD, H. i altres (1996): Les nouvelles approches sociologiques des organisations, París, Seuil.
- BONAZZI, G. (1994): Historia del pensament organitzatiu, Vic, Eumo.
- HERZBERG, F. (1980): "Una vez más: ¿cómo motivar a los trabajadores.?", a Motivación (Deusto) nº. 5.
- MATEU, M. (1984): La nueva organización del trabajo, Barcelona, Hispano Europea.
- MINTZBERG, H. (1984): La estructuración de las organizaciones, Barcelona, Ariel.
- GARMENDIA, J.A. I PARRA, F. (1993): op. cit.
- MOUZELIS, N. P. (1991): Organización y burocracia, Barcelona, Península.
- SAINSALEU, R. (1987): Sociologie de l'organisation, et de l'entreprise, París, Press de la Fondation Nationale des Sciences Politiques & Dalloz.
- TRIST, E. (1988): "La evolución de los sistemas socio-técnicos", a Castillo, J.J., op. cit.

TEMA V

DISCURSOS I REALITATS: LIMITS DELS CANVIS ORGANITZATIUS I DE GESTIO EN LES EMPRESES.

- Les noves tendències: Implicació i participació versus integració i subordinació.
- El concepte de cultura de l'empresa: la seva relació amb les estratègies d'implicació/integració.
- Formes de participació dels assalariats en l'empresa i en el treball: experiències i límits.
- La qualificació i la formació en els diversos col·lectius de treballadors: estratègies de requalificació i de dualització; estratègies d'implicació i d'exclusió.

Bibliografia:

- GARMENDIA, J.A. (1990): Desarrollo de la organización y cultura de la empresa, Madrid, ESIC.
- GORZ, A. (1995): Metamorfosis del trabajo, Madrid, Sistema.
- GRUP D'ESTUDIS SOCIOLOGICS SOBRE LA VIDA QUOTIDIANA I EL TREBALL ("QUIT") (1997): op. cit.
- HECKSCHER, CH.C. (1993): El nuevo sindicalismo. La participación del trabajador en la empresa en transformación, Madrid, Ministerio de Trabajo.
- ORDÓÑEZ, M. (coord.) (1996): Modelos y experiencias innovadoras en la gestión de los recursos humanos, Barcelona, AEDIPE-Gestión 2.000.
- OIT (1991): La participación de los trabajadores en la empresa, Ginebra, OIT.
- RECIO, A. (1987): "Trabajadores desiguales", a Mientras Tanto, nº 28 y 29.
- RITZER, G. (1996): La McDonalización de la sociedad, Barcelona, Ariel.